

Overgenomen uit: **Begijnhofkrant 26 (2009) 5 - 6**

SCHATTEN IN DE BEGIJNHOFKERK

Inventaris officieel afgerond en ondertekend

Jeannine Corthals

Op 13 september 2009 werd in het Sint-Annaconvent, Begijnhof 39, ondertussen beter bekend als het Corpus Christianorum, aan een aantal genodigden de inventaris van de Begijnhofkerk voorgesteld, gevolgd door de plechtige ondertekening van dit document.

Een tijd geleden namen De Vrienden van het Begijnhof, onder het toenmalige voorzitterschap van Robert baron Stouthuysen, het initiatief om de in de Begijnhofkerk aanwezige objecten te inventariseren. Aan Marie-Paule Peeters werd gevraagd deze opdracht uit te voeren. Met de hulp van Johan Van Gorp en na ettelijke uren verblijf in de kerk en heel wat opzoekingswerk kon Marie-Paule ons het resultaat voorstellen.

Gouden circuit

Luc Op de Beeck, voorzitter van het OCMW, opende deze bijeenkomst. Hij verwelkomde de aanwezigen en dankte Paul de Jongh, gedelegeerd bestuurder van Brepols Publishers, voor de gastvrije ontvangst in het Corpus Christianorum. Een woord van dank ging naar De Vrienden van het Begijnhof, die dankzij de financiering van dit project de inventarisatie mogelijk maakten. Wat vele jaren een droom was, werd nu een feit.

Als tweede spreker kreeg Robert baron Stouthuysen, wiens idee het was de kunstwerken uit de Heilig Kruiskerk te inventariseren, het woord. Hij omschreef Turnhout als een stad die heel wat te bieden heeft aan de huidige generatie van leergierige, jonge en oudere senioren. Mensen die op eigen kracht of in groep in eigen land op ontdekkingstocht willen gaan naar monumenten en bezienswaardigheden. Zijn reeds vroeger geformuleerde voorstel aan het college van burgemeester en schepenen bracht hij opnieuw onder de aandacht. Dit voorstel omvat het uitbouwen van een “gouden circuit”. Deze één kilometer lange wandeling zou starten aan het kasteel en omvat een bezoek aan het begijnhof, waar het Begijnhofmuseum en de Begijnhofkerk kunnen worden bezocht, waarna bij de terugkeer naar de Grote Markt het Taxandriamuseum de wandelaar uitnodigt tot een bezoek. Het op 20 november 2009 geopende Meduceum (Gasthuismuseum en Janssen-museum) kan dit “gouden circuit” vervolledigen en tot een zeer boeiende wandeling doen uitgroeien. De mogelijkheid om in het nabijgelegen cultureel centrum De Warande een tentoonstelling te bezoeken, de talrijke eetgelegenheden en vlakbijgelegen winkelstraten maken van het circuit een dagvullend programma.

Dankzij de inventaris is de rijke kerkschat van de Begijnhofkerk nu veel toegankelijker voor verdere studie en onderzoek.

Beheren en leren

Terugkerend naar het begijnhof, bracht Robert Stouthuysen de bedoeling van de inventaris onder de aandacht. Ten eerste is een inventaris een hulpmiddel, een beheerinstrument. Daarnaast is het ook een leerinstrument: het leert ons heel wat over het “werken en kerken”, de twee hoofdactiviteiten van de begijnen. Tevens is een inventaris een studie-instrument. Een gepubliceerde en geïllustreerde inventaris vergroot de toegankelijkheid voor verdere studie en onderzoek.

Bij het opstellen van deze inventaris werd de voorkeur gegeven aan de opname van het volledige bezit, ongeacht de waarde of het belang ervan. Het patrimonium van een kerk vormt een unieke verzameling voorwerpen, die hun waarde en betekenis pas krijgen in het geheel waarvan ze deel uitmaken, waarvoor ze vaak ook werden gemaakt en waarbinnen ze een

functie hadden of nog hebben. Elk voorwerp, hoe bescheiden ook, is immers met een welbepaalde bedoeling voor de kerk gemaakt of aangeschaft.

De Heilige Begga van Andenne leefde in de 7de eeuw: omdat haar naam lijkt op het woord “begijn”, werd zij vanaf de middeleeuwen ten onrechte beschouwd als de stichteres van de begijnenbeweging.

Ter afsluiting schetste de spreker nog even de geschiedenis van de Begijnhofkerk. Die werd gebouwd tussen 1662 en 1667, op de grens tussen laatgotiek en barok, in opdracht van Anna Bax, grootjuffrouw van het begijnhof. Het was de bloeiendste periode uit de begijnenbeweging, zeker wat het aantal begijnen betreft. In 1600 verbleven er op dit hof 100 begijnen; bij de inwijding van de kerk in 1666 waren er 200 en in 1700 circa 350. De Begijnhofkerk van Turnhout werd in 1666, op de feestdag van de Heilige Begga, in gebruik genomen, hoewel de kerk nog niet geplaveid was. Waarom die haast? Het jaar 1666 was een jubeljaar voor de begijnen. In alle begijnhoven van de Zuidelijke Nederlanden werd uitbundig feest gevierd om te herdenken dat Begga 1000 jaar voordien de begijnenbeweging zou hebben gesticht, wat overigens historisch gezien niet klopte. Het was de bedoeling van de toenmalige bisschoppen om controle te krijgen over de begijnenbeweging en daartoe werden de begijnen verenigd onder één stichteres, de Heilige Begga, een edelvrouwe. De mateloze verering van deze heilige, een verering waarvan we ons nu nog moeilijk een concrete voorstelling kunnen maken, heeft stellig bijgedragen tot de latere plaatsing van Begga's beeld boven de 18de-eeuwse begijnhofpoort.

Het beeld van de Heilige Begga boven de 18de-eeuwse begijnhofpoort in Turnhout.

Tot slot verwees Robert Stouthuysen naar zijn stille hoop dat bij het opmaken van deze inventaris iets zeer speciaals zou worden ontdekt worden, maar dat is helaas niet gebeurd. Om zijn boeiende uiteenzetting af te ronden, vermeldde hij wel een speciale vondst, gedaan in de kathedraal van Canterbury. In een spleet van het kerkgestoelte werd het volgende gebed van een oude Engelse kloosterzuster uit de 17de eeuw gevonden:

*Heer, Gij weet beter dan ik dat ik oud word.
Bewaar mij voor de noodlottige gewoonte te denken
dat ik bij elke gelegenheid en in alle omstandigheden
iets moet zeggen.
Bevrijd mij van de obsessie
orde te willen brengen in andermans zaken.
Maak mij bedachtzaam, maar niet humeurig,
gedienstig, maar niet bazig.
Ik vind het jammer geen gebruik te kunnen maken
van mijn uitgebreide ervaringswijsheid;
maar Gij weet, Heer, dat ik heel wat mensen te vriend wil houden.
Weerhoud mij ervan eindeloos in details te treden,
maar help mij vlot ter zake te komen.*

Ondertekening

De hoofdbrok van deze namiddag was de voorstelling van de inventaris. Aan de hand van een uitgebreide Powerpoint-presentatie liet Marie-Paule Peeters ons kennismaken met heel wat objecten uit de Begijnhofkerk. Meer informatie over de inhoud van deze inventaris is te vinden in het artikel van Marie-Paule in deze **Begijnhofkrant**.

Om de namiddag af te sluiten kreeg Eric Vos, schepen van cultuur van de Stad Turnhout, nog het woord. Hij dankte de sprekers voor hun inbreng en wees nogmaals op het cultuurhistorische belang van het begijnhof en de Begijnhofkerk. Daarop volgde de ondertekening van de inventaris. Met een glaasje wijn en een gezellige nababbel werd deze interessante namiddag afgesloten.

Jeannine Corthals

Met dank aan Bob Stouthuysen en Luc Op de Beeck voor het ter beschikking stellen van hun tekst.